

Yhteinen kuilu – Katsaus kuiluun suomalaisessa video- ja videoperformanssitaiteessa

Kuraattorin sanat: Jenni Luhta

Festivaalimme otsikko *Abyss* eli *kuilu* tarkoittaa vallitsevaa tilannettamme, jota taiteessa voimme kutsua vaikkapa postmodernin lopuksi.

Jotta kuilu sulkeutuu ja ohittuu, on sitä katsottava niin perusteellisesti, että se kerta kaikkiaan muuttuu loppuun käsitellyksi.

Arvioin kirjoituksessani valitsemiani teoksia siten, kuinka kuilussa ja kuilua ne ovat. Teokset on valittu sillä periaatteella, että ne yksinkertaisesti täydentävät toisiaan aiheessaan ja ongelmassaan, joka on niille sama.

Videonäytöksen ja kirjoituksen tarkoitus on selvittää miten kuilu taiteessamme ilmenee, miten kuilussa taide voi ja ei voi toimia, mitkä ovat kuiluun reagoimisen tavat ja siellä selviytymisen keinot, ja kysyä: oliko tässä aikakautemme taiteellinen tulkinta?

Erkka Nissinen - *Mikä on yhteisö?* (2015): Kuilu painajaisena

Kuilu on tila, jossa asioiden totuus, reaalin kehitys, merkitys ja hyvyys eivät ole näkyvissä, vaan pimennossa. On ymmärrettävä, että kuilu on ajaton ja paikaton, ja että kuiluun voidaan päätyä erilaisissa historiallisissa tilanteissa ja olosuhteissa ja sinne päädytään pienimmässä mittakaavassa ihmismielessä, mielen painajaisissa.

Jos totuus päässä hämärtyy ja jos hämärtyminen tapahtuu kollektiivisena hämärtyminen tilana, alkaa reaalisesti näyttää siltä, että painajaisista tulee todellisuutta totuuden sijaan. Erkka Nissisen *Mikä on yhteisö?* on kapitalismin painajainen, kuvaus yhteisöstä joka kaikessa pyrkii johonkin muuhun kuin hyvyyden arvon saavuttamiseen.

Jos painajainen on yllä, miten siitä vapaudutaan? Voiko painajaisista analyttisesti tutkia? Voihan sitä, ja Nissinen näyttää miten se käy ja minne se vie.

Kuilun pohja ja analyysin päätös on täydellinen tuho. Kuten tekijä videolla sanoo: "Tää loppuu kai sit niiku tähän."

Jaakko Pallasvuo - *Self-Accusation* (2015): Viimeinen taide

No itse asiassa, ei loppu siihen. Aikakautemme kuilun kauhein piirre on se, että se ei halua tuhoutua. Kauheinta on, että kuilu jatkuu, vaikka tuhon olisi pitänyt kaiken järjen mukaan tapahtua jo ajat sitten. Kauheampaa kuin tuho on se, että kärsimys ja tuho menettävät luonteensa, että aiheet menettävät merkityksensä, että sanat menettävät sanojensa sisältönsä. Kuilussamme sanat, teot, tunteet, merkitykset, eleet voidaan vaihtaa. Kuilussa ne muuttuvat efekteiksi, joita voidaan vedellä, niin ettei ihmistä ehkä enää olekaan tai ehkä on, emme tiedä.

Nissisen kuilu on perinteinen kipupainajainen, joka edellyttää ihmisyyteen liittyvää kivun tunnetta, mutta Pallasvuo näyttää posthumaanin kuilun, jossa ihminen itsessään muuttuu, esineeksi, efektiksi, välineeksi, peliksi, miksi? Katkaistaan ihminen ja katkaistaan taiteen merkin suhde edellisiin merkitysijöihin. Esineet ovat esineitä, niitä esitetään, niistä puhutaan, niitä luodaan, luodaan niille persoonaton käyttäjä, joka käyttää niitä, tilaa niitä, tilassa josta ei näe miten tilaan mentiin ja miten siellä liikutaan. Siellä voidaan ihan suvereenisti olla tekemättä mitään, tai tehdä – tietyllä tapaa.

Tällaisen kuvauksen ei pitäisi olla meille relevantti, mutta se on.

Jenni Markkanen - *Valoni* (2015): Kuilussa ei voi pelastaa

Jenni Markkanen on taiteilijana kuiluun reagoija. Jenni Markkasen reaktio on yritys luoda kuiluun valon lähde. Markkanen ei suostu hyväksymään kuilua vaan yrittää parantaa sitä,

parannustyössään kuitenkin toimien täysin kuilun ehdoilla.

Kuilun raami kykenee kääntämään kaiken todellisenkin perversille katseelle ja käytölle: ”Onpa kiehtovaa kun täällä tehdään myös näin... Onpa suloista kun tulit tänne tekemään näin... Katson kuinka kauan jaksat noin tehdä.”

Jos kuilusta haluaa ulos, tulee toimia niin kuin kuilua ei olisi olemassakaan. Siitä mikä uppoaa on yksinkertaisesti hypättävä ulos.

Kimmo Modig & Tuomas A. Laitinen - *Landlording S01E01 'Public Funding'* (2015): Krapula uudessa maastossa

Kimmo Modigin ja Tuomas A. Laitisen video on kummallisesti näytöksen kuiluttomin teos. Miksi tässä teoksessa puhe ei satuta, vaikka puhuja puhuunkin, ehkä ohi aiheen? Miksi turhuus tässä teoksessa ei tunnu totuuden kieltämiseltä, kuiluun painamiselta, vaan vapaalta puheelta?

Aivan kuin tämä teos tapahtuisi ympäristössä, jossa saa säheltää ja keksiä uutta.

Jos aikakausi päättyy, uusi aika alkaa säheltämisellä, jossa kukaan ei tiedä mitä tässä tehdään, mutta tiedetään että tehdään. Huomataan, että herättiin juuri, vähän tokkurassa, niin kuin tapana on, mutta puhe käy, lamppu syttyi, ehkä huonosti, mutta se syttyi. Uusi aika on täällä.

Roi Vaara - *Artist's Dilemma* (1996): Ajan henki

Taiteen tehtävä on näyttää ajan henki ja taiteilijan on tultava ajan hengeksi, jotta tietoisuus siitä tulee näkyväksi ja jotta sitä voidaan kehittää paremmaksi.

Jos ajan henki on sellainen joka vie kohti kuilua, kannattaako tuolloin olla taiteilija? Oliko parempi jättää taide väliin, kun sen käsikirjoitus tällä aikakaudella oli elämälle epäsuotuisa?

Anneli Nygren - *Inside My House* (2014) ja *My Precious* (2014): Luodaan siitä mitä annetaan

Anneli Nygren ui kuiluun ja näyttää sen haurauden.

Kuilumme olemus on, että kuka tahansa, yksityinen ihminen saa sellaiset välineet käyttöönsä, joilla hän voi ilmaista asioita *miten haluaa*, tehdä *oman näköisesti*, eli kenen näköisesti? Kuilussa meitä kehoitetaan päättämään itse, ilman että tiedämme miksi teemme mitä teemme.

Ihmisyys rakentuu rajoista, esteistä. Esteet luovat eroja, merkityksiä ja arvoja. Esteet rajaavat elämän ja kuoleman. Kuilussa meitä rohkaistaan rikkomaan esteet, kokeilemaan *vielä enemmän*.

Kuilussa ääni sanoo: ”I don't want the real love.” En halua todellista rakkautta.

Meitä kehoitetaan valitsemaan, vaikka todellisinta valintaa emme itse saa valita.

Irma Optimisti - *Only for the Money* (1995): Demonilla demonia

Onko kuilussa läsnäoloa? Voiko kuilussa loistaa? Kyllä. Irma Optimisti näytti miten se tehdään.

Kuilussa voi olla läsnä niin sanotulla Rihanna-metodilla: kuilua lyö vain sellainen esitys, joka on yhtä kuilun kanssa, ilman valituksia, ilman marttyyriyttä, ilman kyyneleitä, niin että osaa jopa osoittaa nauttivansa siitä.

Videoperformanssissaan *Only for the Money* Irma Optimisti on kertakaikkisen luonnollisen röhkeä talousmatematiikan kuningatar, niin että voimme kysyä että olisiko tällaisen esityksen jälkeen aika luoda uudenlaisia läsnäolon ja kulttuurin periaatteita.

Voimmeko ajatella rahan yli?